

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Op deze laatste zondag van 2023 staan we stil bij Gods wijsheid. De wijsheid die eeuw na eeuw, vanaf het ontstaan van de kerk is doorgegeven aan mensen. Als je even stilstaat en nadenkt over 2023, dan mogen we gerust zeggen dat 2023 een rampjaar is geweest, waarin we de verwoestingen zagen die overstromingen, aardbevingen, oorlog en terreur met zich meebrachten. Het hield maar niet op. Het leed in Turkije en Syrië, Marokko, Afghanistan, Oekraïne, in Sudan, de Sahel-streek, Israël en Gaza. Miljoenen mensen die leven moeten op de brokstukken van hun bestaan. Deze hele wereld snakt naar zo rust. En misschien was er in je persoonlijke leven ook veel aan de hand; was er niet alleen dankbaarheid om het goede dat God je schonk, maar waren er ook grote zorgen om mensen die je dierbaar zijn, je gezondheid, de kerk die kwetsbaarder wordt. Daarom is het goed om vandaag stil te staan bij de wijsheid, die God door Christus aan de kerk geschonken heeft. De wijsheid die rust brengt in deze onrustige wereld, die grond onder de voeten geeft en een weg om te gaan.

Vandaag lezen we een gedeelte van Efeziërs 3 met elkaar. Een gedeelte dat vol is van Gods wijsheid, maar dat niet zo gemakkelijk is om te begrijpen. En dat komt misschien wel omdat het woord 'mysterie' zo vaak herhaald wordt. Bij het woord mysterie denk je misschien al snel aan iets dat mysterieus is, dingen die moeilijk te doordringen zijn en waar een geheimzinnigheid omheen hangt. Een werkelijkheid die ons menselijk kennen overstijgt, of mystieke kennis die niet zomaar en voor iedereen te beschikbaar is. Maar dat is toch niet in overeenstemming met de Bijbel. Mysterie is in Efeze 3 een ander woord voor Gods wijsheid. En die wijsheid staat niet ver van ons af. Wijsheid heeft in de Bijbel alles te maken met levenskunst, met inzicht in Gods goedheid en zijn leefregels. God heeft ons zijn wijsheid gegeven om ons te vormen en te onderwijzen, zodat we zijn mensen kunnen zijn en kunnen gaan op zijn wegen. In het boek Spreuken, waar de wijsheid zelf aan het woord komt, lezen we dit:

*Luister naar wat ik je leer, en wordt wijs,
negeer mijn lessen niet.*

*Gelukkig is de mens die naar mij luistert,
dag in dag uit bij mijn woning staat,
de wacht houdt bij mijn deur.*

*Want wie mij vindt, vindt het leven
en ontvangt de gunst van de Heer.*

Spreuken 8:33-35

In het boek Wijsheid van Salomo, dat tussen 50 voor en 30 na Christus geschreven werd en in de eerste eeuw veel invloed had, komen we een tekst tegen die erg lijkt op wat Paulus zegt in Efeze 3; een tekst die Paulus wellicht ook kende:

Schitterend en onvergankelijk is de wijsheid. Ze laat zich gemakkelijk zien aan wie haar liefheeft, ze laat zich vinden door wie haar zoekt; wie naar haar verlangt leert haar dadelijk kennen. De wijsheid is op zoek naar mensen die haar waard zijn, ze treedt hun welwillend tegemoet en vertoont zich in al hun gedachten. Wijsheid begint met oprecht verlangen naar onderricht, verlangen naar onderricht is haar liefhebben, liefde is het eerbiedigen van haar wetten, eerbiediging van haar wetten is het fundament van onvergankelijkheid, onvergankelijkheid brengt een mens dicht bij God (Wijsheid van Salomo 6:12-13, 14-19).

Ook Paulus benadrukt in Efeze 3 hoe schitterend Gods wijsheid is, hoe het fonkelt in alle kleuren. Die wijsheid is niets anders dan de kennis van Christus. Jezus is de belichaming van de goddelijke wijsheid. Alles wat God ons leren wil is in Jezus geopenbaard. Hij is het ware licht dat naar de wereld kwam. En dat licht schijnt voor alle volken. Steeds benadrukt Paulus dat het evangelie, het goede nieuws, ook voor de heidenen voorhanden is, en dat hij voor deze volken een apostel wil zijn.

Dat is een revolutionaire gedachte in die tijd. In hoofdstuk 2 van de Efezebrief had Paulus geschreven over de scheidingsmuur tussen Joden en heidenen die in Christus is weggefallen. Daar is Paulus helemaal vol van: over de volken die onder één hoofd gebracht zullen worden door Christus; de nieuwe gemeenschap van God, de kerk. Paulus kan er niet over ophouden: over de eenheid in Christus die volken, culturen en talen samenbrengt. En in Efeze 3 wijdt hij daar nog verder over uit.

Maar Efeze 3 begint met een persoonlijke noot: 'daarom is het dat ik, Paulus, gevangene omwille van Christus Jezus, voor u, heidenen, bid' (Ef 3:1). Paulus zit gevangen wanneer hij deze brief schrijft. Het overkwam hem steeds weer: dat hij verkeerd begrepen wordt door zowel de synagoge als door de Romeinse autoriteiten en daar steeds de prijs voor moet betalen. Je zou verwachten dat Paulus in die omstandigheden het medeleven en gebed van zijn lezers nodig heeft. Maar nee, het is Paulus die voor hen bidt. En dat is Paulus ten voeten uit. Het gaat helemaal niet om hemzelf, om zijn gevoelens en gedachten, de weg die hij zelf heeft afgelegd, of de ontberingen en tegenslagen die hij moet ondergaan voor zijn missie. Het gaat hem om het evangelie, om Christus.

Hij noemt zichzelf een '*diaken*', zo lezen we in vers 7. 'Van dat evangelie ben ik een dienaar (*diákonos*) geworden door de gave van Gods genade, die ik ontvangen heb door zijn kracht die in mij werkt'. Paulus heeft het helemaal niet over zijn bekering. Hoe hij op de weg naar Damascus met blindheid geslagen werd en de stem van Christus zelf hoorde. Het gaat hem om wat hij in Christus ontdekt heeft. Hij, Paulus, die zo gericht was om zichzelf te bewijzen door zijn ijver. Paulus heeft moeten leren dat het in Gods koninkrijk niet gaat om onze eigen werken, om wat wij doen of bereiken kunnen. Want als we dat vooropstellen, dan gaat het al snel over de posities die we innemen, over onze eigen verlangens en de begeertes waar we niet altijd bewust van zijn. Die diepmenselijke behoefte om gezien en erkend te worden, om iemand te zijn met invloed, met macht.

Misschien ben je je hele leven al op zoek naar balans, naar zekerheid, maar vind je het niet. Misschien heb je net als Paulus geworsteld met wat anderen van je denken, en werk je je daarom uit de naad. Ben je constant bezig voor anderen, maar vergeet je jezelf. Misschien denk je dat je maar van betekenis bent als je veel doet. Maar nu leert Paulus ons: laat dat los! Stop daarmee.

Als geen ander heeft Paulus moeten leren dat het gaat om Gods genade. Hij zegt het hier ook: de genade die geopenbaard is in Christus en die door Gods geest in hem werkt en hem kracht geeft. In Jezus kwam zijn hele bestaan in een nieuw licht te staan. Dat ook hij Paulus door zijn bloed gered is. Dat bewijsdrang nergens meer voor nodig is. Wat dan overblijft is dit: de zekerheid dat je door God geliefd en gekend bent. Dat de wijsheid van God, die in Jezus aan het licht gekomen is, ook voor jou bereikbaar is.

En dat is voor Paulus pure genade. Die boodschap wil hij dienen. Door het allemaal los te laten en te vertrouwen op Gods genade, vindt Paulus de kracht om het hele Middellandse zeegebied over te reizen en zijn leven in dienst te stellen van het evangelie. Het is ongelooflijk wat Gods genade doen kan, als wij de controle afleggen en leren vertrouwen op God.

Wat opvalt is de grote bescheidenheid en nederigheid waarmee Paulus over zijn opdracht spreekt. Hij noemt zichzelf 'de allerminste van alle heiligen' (Ef 3:8). Dat doet Paulus wel vaker. Ook in zijn eerste brief aan de Korintiërs schrijft hij dat hij de minste, de meest geringe is van de apostelen omdat hij Gods gemeente heeft vervolgd (1 Kor 15:9). Maar wat Paulus vervult met vreugde en zijn leven een nieuwe bestemming geeft is dat hij een apostel mag zijn voor de heidenen. Paulus heeft zich op bijzondere wijze verbonden geweten met deze andere volken. Je zou het kunnen vergelijken met iemand die voor het eerst een ambacht leert. Een vader die zijn zoon inwijdt in de geheimen van het vak: hoe je met riet een dak bedekt, hoe je tegels snijden moet, of glas bewerkt.

Als laatste van de apostelen is Paulus deelgenoot geworden van het geheim van Gods genade. En nu wil Paulus deze vreugdevolle boodschap doorgeven. Het woord mysterie dat Paulus hier steeds herhaalt duidt op Gods plannen, die verborgen bleven, maar die nu in Christus onthuld worden voor alle volken. 'Delen' is het grote motiefwoord in dit gedeelte. De Statenvertaling zegt het zo: de heidenen worden 'mede-erfgenamen en van hetzelfde lichaam en mededeelgenoten zijner belofte in Christus, door het evangelie' (vers 6).

Een even belangrijk woord is *oikonomia*, dat voorkomt in vers 2 en 9. Het betekent 'huishouden', 'beheer' of 'bestuur'. Paulus bedoelt daarmee dat het beheer van Gods genade uit moet waaiëren over alle volken. Zoals in een huisgezin het voedsel eerlijk verdeeld wordt, zo zal het manna Gods neerdalen over Israël en de heidenen. En daarin heeft Paulus als apostel voor de heidenen een leidende rol. In vers 6 gebruikt Paulus vurige taal om uit te drukken dat er bij God geen onderscheid is. Drievoudig is het geschenk dat de heidenen ontvangen: door Christus zijn ze mede-eigenaar geworden van de erfenis, maken ook zij deel uit van het lichaam van Christus en zijn ze deelgenoten geworden van de belofte. De belofte die eens aan Abraham gegeven werd: dat in hem alle volken gezegend zullen worden (Gen 12:3).

Van dit ene lichaam maken zij nu deel uit: ze mogen er vreugde vinden en troost; ze worden er onderwezen in de wijsheid van God die in Jezus vervuld wordt. De wijsheid om niet met alle winden mee te waaien, maar gehoorzaam te zijn aan Gods regels; de wijsheid om niet gediend te worden, maar om te dienen; niet om liefde te ontvangen, maar liefde te geven. De wijsheid van zelfrespect, van naastenliefde en geduld, van omzien naar de ander; de vreze, de eerbied voor God en zijn oordelen.

Paulus schrijft dat hem de genade geschonken is om de onnaspeurbare rijkdom van Christus te mogen verkondigen. Volgende week begint er weer een traject van belijdeniscatechese in onze kerk. Net als vorig jaar is er in ons midden opnieuw iemand die zich wil laten onderdompelen in de wijsheid van de Bijbel. Wie belijdenis heeft gedaan, weet vast nog goed hoe belangrijk deze tijd van leren, van reflectie en innerlijke zoektocht is geweest voor de rest van je geloofsleven. Een prachtig geschenk

waarmee je jezelf letterlijk de tijd geeft om te onderzoeken hoe Christus ook jou roept om zijn kerk te dienen. Maar het is ook een geschenk om dat te mogen begeleiden.

‘Mij is de genade geschonken om Christus te verkondigen’, om mensen mee te nemen in het ongeloofelijke geheim van Christus. En zo is het ook. Het is een rijkdom waarover je nooit uitgedacht raakt. Een wijsheid met een onnaspeurbare diepte, een wijsheid waarin je een leven lang groeien mag. En als je gelukt hebt, als je de genade geven is, dan zul je op een dag een beetje kunnen begrijpen van wat Paulus hier zeggen wil. Dat wij mensen, ook al hebben wij het niet verdiend, toegang hebben tot Gods koninkrijk omdat Jezus zichzelf gegeven heeft. Ook wij behoren hem toe door zijn bloed, door zijn lichaam dat Hij als brood gegeven heeft. De diepte daarvan is moeilijk te doorgronden. Maar dat is de enige en ware opdracht van de kerk.

Er wordt vandaag veel gepraat over de kerk die relevanter moet worden. De kerk moet de mensen aanspreken, zo wordt er gezegd. En daarom moet de kerk veranderen. Een kerk op menselijke maat. Want dan zal ze weer succesvol zijn. In die manier van denken schuilt het gevaar dat we van de kerk een organisatie maken, een vereniging, die biedt wat gesmaakt wordt. Voor ieder wat wils. Maar dat is niet wat onze opdracht is. De dienst van de kerk in deze wereld is evangelie. Niets meer, niets minder dan dat. In deze doorgedraaide consumptiemaatschappij is dat onze opdracht: om een plaats te zijn waar mensen in contact komen met het mysterie van Christus. In vers 10 en 11 zegt Paulus het zo:

Zo zal nu door de kerk de wijsheid van God in al haar schakeringen bekend worden aan alle vorsten en heersers in de hemelsferen, naar het eeuwenoude plan dat hij heeft verwezenlijkt in Christus Jezus, onze Heer.

En daarmee kom in gelijk bij het gedeelte dat het moeilijkst te begrijpen is. Paulus heeft het over een eeuwenoud plan. Al vanaf het begin van de schepping was dat het plan van God. Nog voordat deze wereld gegrondvest was, was het Gods bedoeling: alles dat goed is, alles wat waarachtig is: het wordt in Christus tot voltooiing gebracht en in Hem wordt alles onder één hoofd gebracht: alle volken komen samen in één waarachtige gemeenschap die God de eer geeft en leeft naar zijn woord. Daartoe zijn wij op weg. En daarbij gaat het om de wijsheid in al haar schakeringen’, zo vertaalt de Nieuwe Bijbelvertaling. Of ‘de veelvuldige wijsheid van God’. Zo zou je het ook kunnen zeggen. Vergelijk het met een prisma dat ervoor zorgt dat het ene licht uitéénbreekt in vele kleuren.

Dat is wat Christus doet. Hij is het ware licht dat naar deze wereld kwam. Het woord dat vlees is geworden, vol van Gods wijsheid. Licht dat door geen duisternis overmand zal worden, zelfs niet door de dood. Die wijsheid moet bekend gemaakt worden aan de ontwrichtende en boze machten en invloedsferen in deze wereld; de vele geestelijke krachten die vaak verborgen blijven, maar die eropuit zijn om de boodschap van het evangelie onderuit te halen. Paulus noemt ze hier ‘de vorsten en de heersers van de hemelsferen’.

Te midden van deze donkere wereld, waar allerlei overheersende krachten aan het werk zijn, en Gods tegenstander gretig zijn gang gaat, is de kerk geroepen om een oase te zijn, een plaats waar mensen thuis mogen komen en onderwezen worden in de

bevrijdende wijsheid van Christus. Het veelkleurige licht van zijn wijsheid, wil ons doorschijnen zodat wij kinderen zijn van het licht. Hoe je heel concreet kunt leven naar die wijsheid en het duister weerstaat: dat duister dat aan mensen trekt om dingen te doen die niet goed voor ons zijn, of ons wijs maken dat we elkaar verdrücken moeten: daarover gaat het vierde en vijfde hoofdstuk van de Efezebrief.

Vandaag wil ik eindigen met dit vers uit Psalm 51:

*Maar u wilt dat waarheid mij vervult,
U leert mij wijsheid, diep in het hart.*

Psalm 51:8

Gods wijsheid is vervuld in zijn enige Zoon. En hij zoekt mensen die zijn wijsheid waard zijn. Laat je dus vervullen door het licht van Christus. Laat zijn liefde je hart doorschijnen. Zodat wijsheid je hart vervult en je hem dienen kan. Met die wijsheid mogen wij het nieuwe jaar ingaan. Licht dat alles vervult, licht dat ons doet zien met nieuwe ogen. Eerste en laatste Woord van Hem die leeft.

Amen.